

Sınıf Öğretmenliği Bölümlerinde Yan Alan

Sebahattin ÇİÇEK *

ÖZET

Sınıf Öğretmenliği bölümlerinin öğrenim süreleri lisans düzeyine çıkarılınca ders programlarında da önemli değişiklikler olmuştur. Yan alan dersleri bu değişikliğin önemli bir bölümünü kapsamaktadır. Bu derslerde kazanılan becerilerle adayların sınıf öğretmenliği yanında özel bir alanın da öğretmenliğini yapmaları amaçlanmıştır.

SUMMARY

Great changes have taken place in the curriculum when education of (classteacher) guidance have raised the level of university level. The major changes involve the sub-courses. The candidates are hoped to provide the capacity to teach on a special field in addition to the abilities gained through these courses.

GİRİŞ

Öğretmen Okulu, ilk kez 16 Mart 1948 tarihinde Darülmüallimin adıyla kuruldu. Açılan Erkek Öğretmen Okulu'na ek olarak, 26 Nisan 1870 yılında da Kız Öğretmen Okulu'nun Darülmüallimat adıyla açıldığı bilinmektedir.¹ Her iki okul da, ilkokullara öğretmen yetiştirmek amacıyla İstanbul'da öğretime açılmıştır.

1890 Yılına değin darülmüallim okullarının sayıları 40'a ulaşmış, İstanbul'dan başka Amasya, Sivas, Bursa, Bosna, Girit, Konya, Kastamonu, Edirne, Trabzon ve Kudüs illeri de öğretmen okullarına sahip olmuşlardır. Parasız-yatılı olan bu okullar bugünkü öğretmen okullarına öncülük etmişlerdir.

* Öğr. Gör. U.Ü. Eğitim Fakültesi, Sınıf Öğretmenliği Bölümü, BURSA

¹ Hasan Ali Koçer, Türkiye'de Öğretmen Yetiştirme Problemi, Ankara, 1967.

Şehir öğretmen okulları mezunları kırsal bölge koşullarına uygun olarak yetiştirilmedikleri için köylerde çalışmaya pek istekli olmuyorlardı. Cumhuriyetin ilk yıllarından başlayarak ülkemizin kuruluşunda emeği geçenler, özellikle kırsal bölgelerde okullaşma oranını arttırmak için daha fazla okul yapmak ve daha çok öğretmen yetiştirmek için çözüm yolları aramaya başladılar. Bulunan yol, en kısa zamanda köy öğretmenlerini yetiştirecek olan Köy Muallim Mektepleri'ni açmak idi.

22 Mart 1926 yılında şehir öğretmen okullarından başka parasız -yatılı köy öğretmen okulları açıldı. Bu okulların açılma amacı, köylerin eğitim sorunlarını çözebilme idi. Köy ve şehir muallim mekteplerinin ayrı ayrı olmaları çeşitli çevrelerde onay bulmuyor, sürekli eleştiriliyordu. Hatta bazı kişiler, köylülerle kentlilerin eğitimi arasında bir ayırım yapmanın demokrasiye aykırı olduğunu iddia ediyorlardı². Kayseri ve Denizli'de denenen bu okullar gerçekten başarılı olamamış, bu yüzden Köy Enstitüleri'nin kurulmaları gündeme gelmiştir.

Atatürk'ün liderliği ile zamanın Milli Eğitim Bakanı Saffet Arıkan ve İlköğretim Genel Müdürü İsmail Hakkı Tonguç, kısa bir sürede 40-50 bin öğretmen yetiştirecek bir plan hazırladılar. Bu plan da Köy Enstitüleri'nin açılma çalışmalarıydı. Köy çocuklarının, köy yaşantısı içinde köy öğretmenleri olarak yetiştirilmesi amaçlanmaktaydı. Köy öğretmenleri böylelikle, genel kültür bilgileri yanında pratik ve tarımsal bilgilere de sahip olacaklardı. İlk deneme okulu, 1937 yılında İzmir-Kızıllı'da eğitime açıldı. 1939 yılında benzer okul sayısı üçe çıkmış ve denemelerin iyi sonuç verdiği görülmüştür. Bu yüzden 17 Nisan 1940 yılında Köy Enstitüleri resmen kurulmuştur.

İlkokula dayalı ve karma olan Köy Enstitüleri salt köy ilkokullarından mezun olan öğrencileri kabul eden parasız-yatılı okullardı. 1948 Yılına kadar 21 tane Köy Enstitüsü açılmıştı. 1950 yılına kadar bu okullardan 15 bin köy ve 500 bine yakın köy çocuğu yararlanmıştı³.

Köy Enstitüleri, ülkemizde köy kalkınması sorununa yapılan sosyolojik bir yaklaşımın ürünüdür. Amaç entellektüeller yetiştirmek değil, köylü gençleri köy kalkınmasının liderleri olarak yetiştirmektir.

Ancak bu denli ve çok amaçlı öğretmen yetiştiren Köy Enstitüleri'nin siyasi amaçlı olarak 1954 yılında kapatıldığı bilinmektedir. Daha sonra öğretmen okulları adıyla ilkokuldan sonra altı yıllık ilköğretmen okulları ve ortaokuldan sonra üç yıllık ilköğretmen okulları öğretmen yetiştirmeye devam etti.

1970-1971 öğretim yılında ilkokuldan sonra yedi, ortaokuldan sonra dört yıla çıkarılan bu okulların 1976 yılında birer yatılı lise haline dönüştürülerek sayıları azaltıldı. 1976-1977 yılında lise ve dengi okullardan mezun olan herkese iki yıllık Eğitim Enstitülerine girme ve öğretmen olma hakkı tanındı. Daha sonra Yüksek Öğretmen Okulları'na dönüşen öğretmen yetiştirme kurumları iki yıllık Eğitim yüksek Okullarına dönüştürüldü. İlköğretimin 8 yıla çıkarılmasıyla 1989-90 yılından başlayarak sınıf öğretmenleri lisans düzeyinde yetiştirilmeye başlandı. Sınıf öğretmenliği bölümleri öğretimlerine Eğitim Fakülteleri'ne bağlı olarak

² Kenan Okan, Köy Muallim Mektepleri Denemesi, Ankara 1971

³ Fakir Baykurt, Köy Enstitüleri ve İçtenlik, Cumhuriyet, 17 Nisan 1971

devam etmektedirler. İlkokul ve ortaokulların birleştirilmesiyle 8 yıla çıkan öğrenim süresi boyunca sınıf öğretmeni ile birlikte branş öğretmeni gereksinimi de ortaya çıkmıştır. Zorunlu ilköğretimden kaynaklanan branş öğretmeni gereksinimi üniversitelerin branş öğretmeni yetiştiren bölümleri ile birlikte branş öğretmeni bulunmayan okullarda sınıf öğretmenliği bölümlerinin yan alanlarından mezun olan öğretmenler tarafından karşılanması düşünülmüştür.

Uludağ Üniversitesine bağlı Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü'nde yan alan olarak Müzik, Resim, Beden Eğitimi, Türkçe, Matematik, Sosyal Bilgiler ve Okul Öncesi Eğitimi dallarında öğretim verilmektedir. Bu yan alanlarda haftada, 3. yılda 9, 4. yılda 12 saat olmak üzere toplam 21 saat yan alanla ilgili dersler okutulmaktadır.

Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü'nde Müzik yan alanında okutulan dersler aşağıda belirtilmiştir.

Tablo: 1

<u>Sınıf</u>	<u>Dersin Adı</u>	<u>Güz v.y.</u>	<u>Bahar v.y.</u>	<u>Toplam</u>
3	Müz. İş. Ok. Ve Yaz.	2	3	5
3	Müziğe Giriş	2	-	2
3	Çocuğun Müz. Gel.	-	2	2
4	Ortaok. Müz. Öğrt.	3	-	3
4	Çocuk Şarkıları	3	-	3
4	Gel. -Çağ. Türk Müz.	-	3	3
4	Çocuk Çalgıları	-	3	3
Toplam: 21				

Tablo 1'de de görüldüğü gibi toplam 21 kredilik yan alan dersleriyle bir sınıf öğretmenini aynı zamanda ilköğretim okullarında branş öğretmeni gibi yetiştirmek oldukça zordur. Bu derslerin kredilerinin artırılması gerekmektedir. Özellikle çocuk çalgıları dersinin, haftada 3 saat ile bir dönemde öğretilmesi olası değildir. Orff çalgıları blokflüt, mandolin, piyano ve benzeri çalgıların herbiri ayrı ayrı dönemlerde ele alınmalı ve her dönemde bir çalgının öğretimi yapılarak adayın gerekli birikimi kazanması sağlanmalıdır.

Programda öngörülen ders saatlerinin dışında zaman yaratarak öğrencilere daha çok yararlı olabilmek için çalışmalar yapılmaktadır. Bu da hem öğretim elemanına hem de öğrenciye programda olmayan bir sorumluluk yüklemekte, zorunluluk olmadığı için de aksaklıklar olmaktadır.

Öğrencilerin yan alanları bakımından donanımlarını sağlamak için tablo 1'deki programda şöyle bir değişiklik yapılabilir. Bilindiği gibi Sınıf Öğretmenliği Bölümlerinde yan alan seçimi 3. Sınıfta yapılmaktadır. Bu seçim 2. sınıfta başlamalı ve Müzik yan alanının içeriği aşağıdaki tablo 2'de görüldüğü gibi düşünülmelidir.

Tablo: 2

Sınıf	Dersin Adı	Güz v.y.		Bahar v.y.		Toplam
		T	U	T	U	
2	Müziğe Giriş	2	-	-	-	2
2	Müzik Tarihi	2	-	-	-	2
2	Mü. İş. Ok. Yaz. I	-	-	2	-	2
2	Müz. İşt. Ok. Yaz. II	2	-	-	-	2
3	Müzik Kuramları	-	-	-	2	2
3	Müz. İş. Ok. Yaz. III	2	-	-	-	2
3	Çocuğun müz. Gel.	-	-	2	-	2
4	Ort. Ok. Müz. Öğrt.	3	-	-	-	3
4	Çocuk Şarkıları	-	-	-	2	2
4	Çocuk Çalgıları I	-	2	-	-	2
4	Çocuk Çalgıları II	-	-	-	4	4
4	Orta. Ok. Öğrt. Uy. I	-	4	-	-	4
4	Ort. Ok. Öğrt. Uy. II	-	-	-	4	4
Toplam: 33						

Yukarıda tablo 2'de de görüldüğü gibi 33 kredilik yan alan ders programı öngörülmektedir.

1989-1990 Öğretim yılından başlayarak Eğitim Fakültelerine bağlı Sınıf Öğretmenliği Bölümleri ilk mezunlarını 1992 yılında vermeye başladı. 1995-1996 Öğretim yılında da dördüncü dönem mezunları bu bölümleri bitirmiş olacaklardır. 1994 Yılına değin Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümünden mezun olan 440 öğretmen adayından hiçbiri yapılan araştırmaya göre yan alanlarıyla ilgili bir dersin eğitimciliğini yapmaktadırlar. Bütün öğretmenler sınıf öğretmeni olarak görevlerini yerine getirmeye çalışmaktadırlar.⁴

Seçtikleri yan alanlarında bu kadar az sayıda ders görerek yetişmeye çalışan öğrenciler ve yetiştirmeye çalışan öğretim elemanlarının çabalarıyla aşama yapmak isteyen öğrencilerimiz, çabalarının boşa gideceğine inanıyor, Milli Eğitim Bakanlığı yetkililerince bu durumlarının gözden geçirilmesini ve branş öğretmeni olmayan okullarda görev yapabilmelerini istiyorlar.

SONUÇ

1- Yan alan ders programları yukarıda verilen tablo 2'deki ölçütlere göre yeniden gözden geçirilmeli,

2- Müzik öğretmeni olmayan okullarda branş öğretmeni olmadığı halde, maaş karşılığı ders sayısını tamamlamak için bir matematik, tarih, coğrafya ve benzeri ders öğretmenine müzik dersi verdimen yerine sınıf öğretmenliği

⁴ Çiçek Sebahattin, U. Ü. Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü mezunlarına yönelik anket, Bursa 1994

bölümlerinin müzik yan alanından mezun olmuş öğretmenlerce bu dersler yürütülmeli,

3- Zaman geçirmeden yan alanların Y. Ö. K. ve Milli Eğitim Bakanlığınca ne şekilde yürütüleceği netlik kazanmalı,

4- Sınıf öğretmenleri, yan alanlarına ilişkin derslere giremeyeceklerse bu bölümlerdeki yan alan uygulamalarına son verilmeli,

5- Milli Eğitime bağlı bütün okul yöneticileri, sınıf öğretmenliği bölümlerinden mezun olan öğretmenlerimizin yan alanlarını dikkate almalıdır.

KAYNAKLAR

1. EGÜZ Saip, Toplu Ses Eğitim I, Ankara 1980
2. ÇİÇEK Sebahattin, U.Ü. Eğitim Fakültesi sınıf Öğretmenliği Bölümü mezunlarına yönelik anket, Bursa, 1994
3. U. Ü. Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü Ders Programı, Bursa 1992
4. KAYA Yahya Kemal, İnsan Yetiştirme Düzenimiz, Ankara 1984